

ספרי לימוד

הבנה ויצירה תחבירית

גרשון לנצברג

תחביר משולב לרמה ה'¹ הוצאת אקדמון (עומד להופיע)

בקרב עתידה לצאת לאור חוברת לימוד חדשה ללומדי עברית מתקדמים. החוברת תחביר משולב לרמה ה' נועדה ללוות את הספר החדש, כמו כלים שלובים, מאת ורדה ישי ואמתי בר-קול, שיצא לאור ביחידה להוראת עברית בבית הספר לתלמידים מחו"ל של האוניברסיטה העברית בירושלים.²

השם 'תחביר משולב' מרמז על מטרתה של החוברת ועל אופיה: ראשית, היא נועדה להשתלב בספרם של ישי ובר-קול ולשמש הרחבה לו לשם הקניית החומר התחבירי למתקדמים. ההסברים והתרגילים בחוברת נסמכים על הטקסטים שבספר, מתוך הפריה הדדית: לימוד הטקסט מתחזק באמצעות עיון נוסף בתכניו וחזרה על אוצר המילים שלו, והעיסוק התחבירי יוצא נשכר מעיגונו בהקשר מוחשי וברור.

כדי שלא לפגוע במבנה המודולרי של הספר, המאפשר בחירה חופשית של טקסטים מתוכו, מסתמך כל נושא תחבירי בחוברת על שני טקסטים שונים לפחות. כמו-כן מופיעים בחוברת תרגילים והסברים שאינם קשורים לטקסט כלשהו מתוך הספר. כך מתאפשר לכל מורה להרכיב תוכנית מודולרית ומשתנה, בשילוב בין הספר והחוברת, לפי טעמי המורה ולפי נטיות הכיתה. שנית, יש בחוברת שילוב בין העיסוק התחבירי לתחומים לשוניים משיקים: הערות על תקן ועל נוהג לשוני, דיון בענייני סגנון, עיסוק בהבעה בהקשר תחבירי ותרגול סמנטי של הצטרפויות פעלים (קולוקציות). השילוב מאפשר לבסס את הידע הלשוני של הלומדים מתוך שימת דגש על הידע הפעיל: לא רק פענוח והבנה של מבנים תחביריים, אלא גם יצירה של מבנים אלה בהקשרים מתאימים ובצורה מדויקת.

החוברת נתחברה במשך כמה סמסטרים, מתוך עבודה מעשית עם ספרם של ישי ובר-קול בשלבי הפקתו ולאחר צאתו לאור. הצגת הנושאים התחביריים ואופי התרגילים הותאמו לצורכי הכיתות הלומדות (במסגרות שונות באוניברסיטה ובאולפן 'מיל"ה'), והתבססו על שאלות שהעלו התלמידים ועל בעיות וקשיים אופייניים שהופיעו במהלך הלימוד. לפיכך מטרתה הראשונית של החוברת היא מעשית: היכרות עם התחביר ועם נושאים הקשורים אליו לצורכי פענוח טקסט והבעה. ההסברים בחוברת נועדו אפוא לשימוש מעשי, ולכן אין הם הסברים 'דקדוקיים' תאורטיים, אלא קווים מנחים להבנה מדויקת ולכתיבה תקינה.

---

1. החוברת תצא לאור בקרב על ידי היחידה להוראת עברית ובשיתוף עם מכון 'מיל"ה' (מכון ירושלים להשכלה), שסייע רבות בהפקתה. לביור בנוגע לרכישת החוברת ולפרטים נוספים, אפשר לפנות למכון 'מיל"ה': milah@milah.org.
2. ראו סקירה על ספר זה בהד האולפן החדש, 90.

כדי לאתגר את התלמידים המתקדמים, שחלקים רבים מהחומר התחבירי מוכרים להם, דורשים התרגילים בחוברת מגוון של מיומנויות: בתרגילי הברירה נדרש התלמיד לידע סביל בלבד; בתרגילי השכתוב עליו ליצור באופן פעיל מבנים תחביריים בהקשר; בתרגילים הפתוחים הוא מתבקש לכתוב בכוחות עצמו משפטים וקטעים אגב שימוש בתחביר. כאמור, החוברת עוצבה ושוכללה במשך כמה סמסטרים. לאחר מכן היא עברה קריאה וביקורת של מורות ותיקות ביחידה להוראת עברית בבית הספר לתלמידים מחו"ל של האוניברסיטה העברית, ועודכנה על סמך ההערות שנתקבלו. החוברת מקיפה את החומר התחבירי של רמה ה' לפי חוברת פריטי הדקדוק של היחידה להוראת עברית.

דוגמות לתרגילים מתוך החוברת

ישלטה סיפורים, עמ' 117
בספר.

[Redacted text block containing multiple lines of blacked-out content]

“היהדות הישראלית”,
עמ' 76 בספר.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]